

Xavier Pallàs, mestre campaner

Escola de Campaners de la Vall d'en Bas Llorenç Llongarriu
<<https://escoladecampaners.wordpress.com>>

Text > JOSEP CAMPMAJÓ, escriptor

Foto > TONI VILCHES

Xavier Pallàs (Olot, 1980), assegut al bell mig del mirador del temple, lliga les seves extremitats a les quatre campanes de Sant Romà de Joanetes. I es concentra en una partitura mental, mentre manté en tensió les cordes connectades als batalls. Trencant el silenci de la vall verda, enceta un repicament rítmic que esdevé, en pocs segons, una coreografia d'envejable sincronia. Els quatre vasos de bronze sonen i ressonen explicant que a l'església s'hi celebra un bateig. Perquè, com insisteix a indicar Pallàs, el mestre de l'Escola de Campaners de la Vall d'en Bas Llorenç Llongarriu, el toc de les campanes és un llenguatge. Un idioma que s'ha transmès de generació en generació, i que està farcit dels accents locals, els matisos de cada territori i l'art de cada professional. La memòria de l'ofici de campaner ve de lluny, però és més feble a mesura que passa el temps. La substitució de les cordes amb tracció humana per mecanismes electrònics ha posat en evidència amb poc temps la pèrdua de vocacions.

Xavier Pallàs, músic i estudiós del patrimoni musical català i antic director de l'Escola Municipal de Música d'Olot, va descobrir per casualitat la seva passió per les campanes, pels campanars i pels campaners. Després d'una visita a un edifici quasi ruïnós, que mal amagava una campana oblidada, va començar el periple per cercar tot el que significava l'existència d'aquell patrimoni en via d'oblit. D'aquest aprenentatge va néixer l'Escola de

Campaners, però també de l'única conclusió a la qual ha volgut arribar: cal recollir, ordenar, documentar i difondre la memòria del tresor que ha significat a casa nostra la convivència amb els campanars. Com bé explica amb una passió que contagia, el toc de les campanes era l'element de comunicació quotidià als pobles del país. Servien per ordenar-ne el culte catòlic, però també eren un símbol del poder eclesiàstic i cultural. El campanar de la vila era el referent geogràfic del territori. I les campanes servien d'altaveu de tot el que hi passava al voltant: un casament, una defunció, un bateig, una festa, un foc, una alerta. Fins i tot, depenent de com es tocaven les campanes, es podia saber si el difunt era home o dona, o la seva posició social. Hi ha campanes amb sons més aguts i d'altres amb un so més greu. Però era la vogada del campaner, la seva habilitat i també la seva creativitat, el que dotava de sentit el missatge. I els vilatans, ràpidament, eren capaços d'aprendre aquell llenguatge. En depenia mantenir-se al dia amb les hores, els esdeveniments locals i l'ordre laboral.

Pallàs ha trobat tot això, i molt més, gratant en arxius històrics, inventariant detalladament el patrimoni campaner de la Garrotxa, i sentint el so de cada campana, sense deixar-se'n cap. Però, sobretot, escoltant, mirant i preguntant a qui fou el darrer campaner de Sant Romà de Joanetes, Llorenç Llongarriu (1944-2021), fill i net de campaner. Potser si parem bé l'orella el pròxim cop que soni una campana entendrem bé què ens vol explicar.